

Posudek vedoucího diplomové práce:

Kateřina Sváčková, *K filosofickému vztahu soucitu a svobody*

Katedra obecné antropologie

Předložená práce je výsledkem poctivého, pilného a erudovaného studia a systematického zpracování primárních textů i výkladové literatury, které je v oboru filosofie na Fakultě humanitních studií UK zcela nadstandardní, a ani doktorské práce v řečeném oboru nedosahují kvality, erudice a úrovně zpracování předložené práce, kterou mi bylo radost vést. Kolegyně Sváčková si do studia filosofické antropologie přinesla důkladnou průpravu v raně novověké a osvícenské filosofie z předchozího studia na Filozofické fakultě Západočeské univerzity Plzeň, které na Fakultě humanitních studií UK cíleně dále rozvíjela a prohlubovala, ba bude se tomto směru bádání věnovat dokonce i v navazujícím postgraduálním studiu. Motiv soucitu je zpřístupňujícím fenoménem pro konkrétní zacílení filosofického výzkumu na praktickou filosofii, ba přímo etiku, což je *desideratum* nikoli jen v rámci Fakulty humanitních studií UK, ale obecně i tuzemské filosofické produkce.

Konkrétními aktéry úvah o sepjetí soucitu, svobody, individuality, pospolitosti, mezilidského jednání a strádání a zkoumání lidské přirozenosti jsou J.-J. Rousseau a A. Schopenhauer s přihlédnutím k praktické filosofii a založení morálky v díle Im. Kanta¹ a v diskusi s recentními autoritativními výklady např. Charlese Taylora,² K. Ansell-Pearsona³ a zřejmě posledního díla Milana Sobotky.⁴ Původní zaměření práce bylo ještě širší, ale postupně bylo zjištěno, že méně bude více, což předložená práce excelentně demonstruje. Část první části věnované pojetí soucitu a morality u J.-J. Rousseaua autorka v modifikované verzi vydala tiskem v rámci kolektivní monografie *Nietzsche a (ne)přátelé*.⁵

¹ Viz s. 25-26 a s. 61-64 předložené práce.

² Ch. Taylor, *Etika autenticty*, Praha 2001. Týž, *Sources of the Self: The Making of the Modern Identity*, Cambridge 1989.

³ K. Ansell-Pearson, *Nietzsche contra Rousseau. A Study of Nietzsche's Moral and Political Thought*, Cambridge 1996.

⁴ M. Sobotka, *Jean-Jacques Rousseau: od „Rozpravy o původu nerovnosti“ ke „Společenské smlouvě“*, Praha 2015.

⁵ K. Sváčková, „Nietzsche a (ne)přátelé. Rousseau jako jeden z nich? Dvojí pojetí soucitu“, in: Aleš Novák (ed.), *Nietzsche a (ne)přátelé*, Praha 2015, s. 127-148.

Zásadním předpokladem je představa přirozenosti či vrozenosti soucitu u člověka, což je spíše přání a antropologický optimismus. Soucitu je třeba naučit se a jeho absence je čím dál patrnější. Když však odhlédneme od toužebného předpokladu přirozeného soucitu, poučují nás oba inkriminovaní autoři o důležitosti tohoto fenoménu pro individuální i mezilidskou praxi. Soucit člověka disciplinuje a činí *opravdu* lidským, ba u Schopenhauera soucit člověka dokonce osvobozuje. Je-li člověk živočich mající rozum a řeč (lat. animal rationale), pak je zrovna tolik, ne-li dokonce více, *živočichem majícím soucit* (lat. animal compassionis⁶): se sebou i s ostatními. Je-li filosofie exemplárním výsledkem a projevem úsilí o vědění, jak definuje Aristotelés lidskou přirozenost, aby se tímto poznáním a věděním odstraňovala nevědomost, strach, ubohost a pověry, jež člověka zotročují a škodí mu,⁷ pak *takto* definovaná filosofie není patrně než soucitem s člověkem a jeho nevědomostí a ubohostí. Mohlo by být proto nevyřčenou tezí předložené práce, kterou tato práce navýsost jasně demonstruje, že vedle údivu je původem filosofování rovněž, ne-li dokonce více, též soucit.

Předloženou práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení **výborně**.

6. června 2016

doc. Aleš Novák, Ph.D.

⁶ Je pozoruhodné, že jiný lat. výraz pro soucit je *humanitas*. Soucit je výlučně lidské *proprium*.

⁷ Aristotelés, *Metafysika* A 1 980a 21 – A 2 983a 23, Praha 1946, s. 33-39: „Všichni lidé od přirozenosti touží po vědění. [...] Jestliže tedy lidé filosofovali, aby unikli nevědomosti, je zjevno, že usilovali o vědění proto, aby rozuměli, nikoli pro nějaký vnější užitek.“